

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO PAPILDYMO
171¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1868

2023 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. balandžio 5 d. sprendimą Nr. SV-S-878, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso papildymo 171¹ straipsniu įstatymo projektui Nr. XIVP-1868 (toliau – BK projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui BK projektą tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Teikiamu BK projektu siūloma kriminalizuoti tyčiojimąsi iš religinių įsitikinimų, t. y. baudžiamoji atsakomybė būtų taikoma tam, kas valstybės pripažintos religinės bendruomenės maldos namuose, jų teritorijoje, kitoje religinėms apeigoms ar religiniam kultui skirtoje vietoje tyčiojosi iš tikinčiųjų religinių įsitikinimų arba atliko veiksmus, šiurkščiai pažeidžiančius arba paniekinančius tikinčiųjų religinius įsitikinimus. Pažymėtina, kad BK projekto pakeitimai nėra sistemiskai suderinti su Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 171 straipsnyje įtvirtintu baudžiamuoju nusižengimu, dėl kurio numatyta baudžiamoji atsakomybė tam, kas necenzūriniais žodžiais, įžūliais veiksmais, grasinimais, patyčiomis ar kitais nepadoriais veiksmais sutrikdė valstybės pripažintos religinės bendruomenės ar bendrijos pamaldas, kitas apeigas ar iškilmes. Toks sisteminis nesuderinamumas sukuria prielaidas nepagrįstai taikyti švelnesnę baudžiamąją atsakomybę asmenims, kurie BK projektu siūlomą įtvirtinti nusikalstamą veiką padarė pamaldų, apeigų ar iškilmių metu ir jas sutrikdė. Papildžius baudžiamąjį įstatymą BK projektu siūlomu 171¹ straipsniu būtų sudarytos sąlygos atsirasti šių nusikalstamų veikų bendrosios ir specialiosios baudžiamojo įstatymo normų konkurencijai. Dėl to Baudžiamojo kodekso 171 straipsnyje įtvirtinta nusikalstama veika būtų laikoma specialia norma, siejama su BK projektu siūlomu įtvirtinti 171¹ straipsniu, ir, siekiant įveikti baudžiamojo įstatymo normų konkurenciją, turėtų būti taikoma tais atvejais, kai neteisėtu veikimu sutrikdomos apeigos, pamaldos ar iškilmės. Pažymėtina ir tai, kad, palyginti su BK projektu siūlomu įtvirtinti 171¹ straipsniu, pagal Baudžiamojo kodekso 171 straipsnyje įtvirtintą nusikalstamos veikos sudėtį kriminalizuojamas daug pavojingesnis neteisėtas veikimas, nes šiuo atveju ne tik viešai išreiškiami necenzūriniai žodžiai, grasinimai ir kita, bet ir sutrikdomos religinės procesijos, nors Baudžiamojo kodekso 171 straipsnyje įtvirtinta nusikalstama veika priskirtina tik baudžiamųjų nusižengimų pavojingumo kategorijai. Taigi darytina išvada, kad už BK projektu siūlomame įtvirtinti 171¹ straipsnyje nurodytą nusikalstamą veiką numatyta daug griežtesnė sankcija (laisvės atėmimas iki 2 metų) už mažiau pavojingą neteisėtą veikimą, todėl kyla abejonių dėl tokio pasiūlymo proporcingumo bei suderinamumo su teisingumo principų turinio reikalavimais. Atsižvelgiant į tai, siūlytina sujungti BK projektu siūlomą papildymą 171¹ straipsniu su Baudžiamojo kodekso 171 straipsniu, įtvirtinant naują baudžiamojo nusižengimo sudėtį ir taip užtikrinant sistemiskai subalansuotą, proporcingą baudžiamosios atsakomybės taikymą už pripažintos religinės bendruomenės ar bendrijos narių įsitikinimų neteisėtą pažeidimą.

2. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad BK projektu siūlomame įtvirtinti 171¹ straipsnyje numatyta nusikalstamos veikos sudėtis taip pat yra ir speciali baudžiamojo įstatymo norma,

susijusi su Baudžiamojo kodekso 284 straipsniu. Pažymėtina, kad BK projektu siūlomu įtvirtinti 171¹ straipsniu numatoma analogiška bausmė, kaip ir viešosios tvarkos pažeidimo atveju (laisvės atėmimas iki 2 metų), tačiau nėra įtvirtinamas šios nusikalstamos veikos pavojingumą didinantis požymis – pavojingi padariniai. Akcentuotina ir tai, kad atsižvelgus į aptariamų nusikalstamų veikų sudėtį iš esmės kriminalizuojama analogiška neteisėta veika, attribojant šias veikas tik pagal skirtingas pažeidžiamas baudžiamojo įstatymo saugomas vertybes, kadangi BK projektu siūlomo įtvirtinti 171¹ straipsnio pagrindinis objektas yra tikinčiųjų įsitikinimų apsauga, o papildomas objektas – viešoji tvarka, sutampantis šiuo atveju su Baudžiamojo kodekso 284 straipsnio pagrindiniu objektu. Pažymėtina, kad Baudžiamojo kodekso 284 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad tik pavojingus padarinius, t. y. kai sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka, sukėlęs neteisėtas veikimas užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Tuo pagrindžiamas neteisėtos veikos kriminalizavimo poreikis ir griežtos sankcijos įtvirtinimas. Todėl siekiant užtikrinti, kad BK projektu siūlomame įtvirtinti 171¹ straipsnyje būtų numatyta tokio pavojingumo nusikalstama veika, už kurios padarymą yra tikslinga taikyti itin griežtą bausmę, o tokio pobūdžio kriminalizavimas būtų suderintas su baudžiamosios atsakomybės kaip kraštutinės priemonės bei proporcingumo principų turinio reikalavimais, siūlytina kaip alternatyva pirminiam pasiūlymui šiame BK projektu siūlomame įtvirtinti

171¹ straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos sudėtį papildyti pavojingais padariniais, susijusias su žala tikinčiųjų įsitikinimams.

3. BK projektu siūlomame įtvirtinti 171¹ straipsnyje numatytas objektyviosios pusės požymis – tyčiojimasis nelaikytinas didelio pavojingumo požymiu ir leidžia taikyti itin griežtą baudžiamąją atsakomybę (laisvės atėmimą iki 2 metų) net už iš esmės savo pobūdžiu nepavojingus veiksmus, nors tai galimai nebūtų suderinama su saviraiškos bei žodžio laisvės principų turinio reikalavimais. Aptariamo objektyviosios pusės požymio įtvirtinimas nėra sistemiškai suderintas ir su Baudžiamojo kodekso 284 straipsniu, kuriame numatyta baudžiamoji atsakomybė tik už piktybišką tyčiojimąsi.

Atsižvelgiant į tai, siekiant užtikrinti subalansuotą, pagrįstą bei proporcingą baudžiamosios atsakomybės taikymą už BK projektu siūlomame įtvirtinti 171¹ straipsnyje nurodytą nusikaltimą, siūlytina tikslinti aptariamą nusikalstamos veikos požymį, nustatant, kad tik piktybiškas tyčiojimasis sukurtų prielaidas užtraukti baudžiamąją atsakomybę.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras